

Orman Yangınlarının Çıkış Nedenleri

Genellikle kamuoyunda orman yangınları ile turizm, madencilik, yerleşim vb. olguları ilişkilendirme eğilimi vardır. Ormanların bu tür alanlara dönüştürülmek için yakıldığı şeklindeki iddialar her yangından sonra dillendirilmektedir. Ne yazık ki son yıllarda ormancılık ve turizm mevzuatında yapılan düzenlemelerle orman alanları istisnai durumlarda turizm tesislerine, maden işletmelerine, yerleşim yerlerine ve benzerlerine kolaylıkla tahsis edilebilmektedir. Ormanların yanması aslında o sahalara bu tür tesislere dönüştürülmesini engellemektedir. Çünkü yanan orman alanları Anayasa'nın 169'uncu ve 6831 Sayılı Orman Yasası'nın 18. maddesinin koruması altına girmekte ve bu alanlardaki bu tür tahsisler veya kullanımlar hukuki olarak imkânsız hale gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında; orman yangınlarının bu tür maden veya turizm tesis ve işletmelerinin önünü açmak için kullanılan bir araç olduğu konusunda kamuoyunda yanlış bir izlenim yaratılmış olmasının, orman yangınlarının kök nedenlerinin anlaşılmasına neden olduğu da iddia edilmektedir. (Atmış vd., 2022; Tolunay, 2022).

Son 10 yıldaki yangınların aylara göre dağılımı (OGM, 2022a)

Yıllar	Ocak		Şubat		Mart		Nisan		Mayıs		Haziran		Temmuz		Ağustos		Eylül		Ekim		Kasım		Aralık	
	Ad	ha	Ad	ha	Ad	ha	Ad	ha	Ad	ha	Ad	ha	Ad	ha	Ad	ha	Ad	ha	Ad	ha	Ad	ha	Ad	ha
2012	12	14	9	5	70	86	150	1083	69	42	250	291	444	816	667	4521	463	3014	267	538	33	29	16	16
2013	8	50	21	21	69	92	62	68	181	703	449	440	782	4283	836	2826	697	1989	374	525	192	366	84	94
2014	70	104	118	107	106	254	115	70	83	48	210	278	359	331	514	1453	333	288	183	127	48	54	10	3
2015	8	4	45	109	24	16	74	58	108	30	147	216	434	595	527	965	442	567	98	68	177	537	66	56
2016	49	49	60	56	79	193	212	486	105	77	297	2790	653	1777	604	2119	474	471	264	314	336	790	55	34
2017	32	38	105	70	142	98	134	241	123	69	150	2210	442	4487	429	1071	572	3295	182	176	52	158	48	79
2018	5	1	29	13	35	41	162	122	117	704	227	391	391	1644	482	1266	453	1201	181	195	81	66	4	1
2019	10	8	19	19	112	88	96	74	98	124	273	412	403	1495	523	6820	461	702	296	675	253	383	144	532
2020	37	26	33	10	157	166	187	184	179	281	242	182	474	1726	797	6749	608	9030	410	2447	157	84	118	87
2021	149	272	138	123	102	50	154	130	310	445	374	563	503	104665	419	32183	328	486	182	383	99	147	35	56
Top.	380	565	577	533	896	1083	1346	2516	1373	2523	2619	7772	4885	121819	5798	59971	4831	21043	2437	5447	1428	2614	580	959
Ort.	38	57	58	53	90	108	135	252	137	252	262	777	489	12182	580	5997	483	2104	244	545	143	261	58	96

Orman yangınları içinde sebebi bilinmeyen yangınların sayısı ciddi bir orana ulaşmıştır. Orman Genel Müdürlüğü verilerine göre (OGM, 2022a); 2012 ile 2021 yılları arasındaki 10 yıllık dönemde gerçekleşen orman yangınlarının %5,3'ü kasıt, %34,5'i ihmâl ve kaza, %11,9'u doğal nedenlerle yanmıştır. Yangınların %48,3'ünün nedeni ise bilinmemektedir. Nedeni bilinmeyen yangınlarla zarar gören orman ekosistemi miktarı son 10 yılda 84 bin hektarı bulmuştur. Yani orman yangınlarının neredeyse yarısının nedeni bilinmemekte ve yanan alanların beşte ikisinin nedeni tespit edilememektedir. Nedeni bilinmeyen bir soruna karşı mücadele etmek de oldukça zor olduğu için, bu belirsizlik içinde orman yangınlarıyla mücadelede başarılı olma şansı da azalmaktadır. Ancak bu noktada vurgulanması gereken önemli bir ayrıntı da şudur: Doğal nedenlerle çıkan yangınların oranı %11,9 olduğuna göre, nedeni saptansın ya da saptanmasın yangınların yaklaşık %90'ı insan etkisiyle çıkmaktadır.

Son 10 yıldaki orman yangınlarının çıkış nedenleri (OGM, 2022a)Tablo 1

YILLAR	Yangın Çıkış Nedeni							
	Kasıt		İhmâl-Kaza		Doğal		Nedeni Bilinmeyen	
	Adet	Hektar	Adet	Hektar	Adet	Hektar	Adet	Hektar
2012	197	1.615	936	5.779	373	334	944	2.726
2013	260	1.478	1.419	4.051	258	138	1.818	5.789
2014	127	127	801	801	328	328	893	893
2015	137	167	797	1.198	257	95	959	1.759
2016	157	241	990	5.221	310	170	1.731	3.524
2017	149	619	720	7.145	260	84	1.282	4.144
2018	92	149	693	2.216	413	141	969	3.139
2019	124	686	883	6.528	372	373	1.309	3.744
2020	72	718	1.156	8.285	312	197	1.859	11.771
2021	110	46.148	1.001	46.879	353	208	1.329	46.269
Toplam	1.425	51.948	9.396	88.103	3.236	2.068	13.093	83.758
Yıllık Ortalama	142,5	5.195	939,6	8.810	323,6	207	1.309	8376
Yüzde (%)	5,3	23	34,5	39	11,9	0,9	48,3	37,1

Son 10 yıllık dönemde çıkan yangın sayısı açısından, ihmâle dayalı yangınlar içerisinde en yüksek pay, tüm yangınlar içinde %7,53'lük oranla olan anız yakmaya aittir.

Onu %4,78 ile sigara, %2,51 ile piknik izlemektedir. Kasıtlı çıkarılan yangınlarda ise en yüksek pay, %2,62 ile kundaklamaya aitken, terörün payı %0,18, açmanın payı ise %0,09'dur. Kaza sonucu çıkan yangınlarda ilk sırada %3,38 ile enerji gelmektedir. Çıkan yangının zarar verdiği orman alanı açısından bakıldığında ise ortaya çıkan durum şu şekildedir: ihmâle dayalı yangınlar içindeki en yüksek pay %2,62 ile anız yakmadır. Onu %1,06 ile sigara izlemektedir. Kasıtlı çıkarılan yangınlarda %1,46 ile kundaklama başı çekmekteyken terörün payı %0,12'de, açmanın payı ise 0,01'de kalmaktadır.

Orman yangınları sırasında ortaya atılan en önemli suçlamalardan biri de "Ormanları" teröristler yakıyor" suçlamasıdır. Bu suçlama 2021 yılında 139.504 hektar ormanımızın yok olduğu yangınlar sırasında da sık sık dile getirilmiştir. Oysa OGM 2021 Yılı Orman Yangınları Değerlendirme Raporuna göre (OGM, 2022b); 2021 yılında meydana gelen 2.793 orman yangınının içinde, çıkış nedeni "terör" amacıyla yakma suçu olan herhangi bir yangın tespit edilememiştir. Yani 2021 yılında terör nedeniyle yakılmış olan orman alanı miktarı sıfır metrekaredir. 2020 yılında ise terör nedeniyle 4 yangın çıkmış, bu yangınlarda sadece 0,68 hektar orman alanı yanmıştır. Bu miktar, 2020 yılında yanmış olan toplam 20.971 hektar ormanın binde biri bile değildir. Yine 2019 yılında da resmi verilere göre terör nedeniyle hiçbir orman yangını meydana gelmemiştir (Tablo 2).

2021 yılında terör amacıyla çıkarılan orman yangını olmadığı gibi, kundaklama nedeniyle meydana gelen orman yangınları sonucunda da sadece 17 hektar orman alanı yakılmıştır. Fakat yine aynı istatistiklere bakıldığında 2021 yılındaki çıkan yangınlardan 124'ünün enerji tesislerinden (yüksek gerilim hattı, santral, trafo vb.) kaynaklandığı ve 37.358 hektar orman alanının (2021 yılında yanan ormanların %26,8'i bu nedenle yandığı görülmektedir (Tablo2) Aynı raporda; enerji iletim hatlarından kaynaklanan orman yangınlarının sayısının ve bu nedenle yanan alan miktarının son 10 yıldaki artışına dikkat çekilmektedir. Bu rapora göre (OGM; 2022b); 2010'da % 3,5, 2011'de % 3,94, 2012'de % 3,27, 2013'de % 3,7, 2014'de % 0,3, 2015'de % 3,76, 2016'da % 2,1, 2017'de % 3,25, 2018'de % 2,76, 2019'da % 3,49, 2020'de % 3,88 ve 2021'de ise %4,4'lük bölümü enerji nakil hatlarının kopması veya arıza yapması sonucu meydana gelmiştir. Yıllık saha kayıplarının, 2010'da % 4,9, 2011'de % 5,4, 2012'de % 1,1, 2013'de % 7,2, 2014'de % 2,67, 2015'de % 7,1, 2016'da % 24, 2017'de % 20,59, 2018'da %7,2, 2019'da % 2,55, 2020'de %17, 2021'de ise %26,8'lik kısmı enerji nakil hatlarının kopması veya arıza yapması sonucu meydana gelen yangınlarda yitirilmiştir.

Çıkış nedenlerine göre yanan orman alanları (OGM; 2022b)

Tablo 2

Çıkış nedenlerine göre yanan orman alanları (OGM; 2022b)

YILLAR	ÇIKIŞ NEDENLERİ																		YILDIRIM (Ha)	TOPLAM (Ha)
	İHMAL DİKKATSİZLİK (Ha)								KASIT (Ha)					KAZA (Ha)				Sebebi Bilinmeyen		
	Anız	Çöpçülük	Avcılık	Ç. Ateşi	Sigara	Piknik	Diğer	TOPLAM	Terör	Kundaklama	Açma	Diğer	TOPLAM	Enerji	Trafik	Diğer	TOPLAM			
2012	308	4	0	88	207	39	4881	5526	25	97		1493	1615	118	61	75	253	2726	334	10455
2013	1514	111	121	282	366	488	108	2990		1378	2	98	1478	820	33	208	1061	5789	138	11456
2014	233	43	11	70	162	83	87	689		90	1	36	127	75	10	27	112	893	328	2149
2015	428	21	13	42	238	136	64	942	92	29	3	43	167	229	2	25	256	1759	95	3219
2016	1027	84	11	88	175	157	980	2522	82	70	18	71	241	2209	9	481	2699	3524	170	9156
2017	864	19	1	139	495	168	4042	5727	49	489	6	75	619	1165	75	179	1418	4144	84	11992
2018	465	104	3	113	438	62	530	1714	14	53	1	80	149	415	24	64	502	3139	141	5644
2019	406	67	3	2	218	103	5353	6151	0	415	0	271	686	290	1	87	377	3744	373	11332
2020	284	44	3	61	18	15	4147	4573	1	667	0	50	718	3499	13	200	3712	11771	197	20971
2021	377	12	1	72	25	11	6961	7459	0	17	0	46131	46148	37358	56	2006	39420	46269	208	139503
Ort.	591	51	17	96	234	126	2715	3829	26	331	3	4835	5195	4618	28	335	4981	8376	207	22588
% Oran	2,62	0,22	0,07	0,42	1,04	0,56	12,02	16,95	0,12	1,46	0,01	21,40	23,00	20,44	0,12	1,48	22,05	37,08	0,92	100